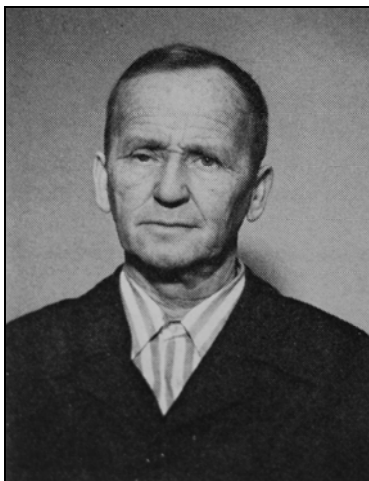

Et hjem med folk, fæ, kræ og hygge på Nihøjevej

Søren Peter Sørensen cirka 1975

Skrevet i slutningen af 1970'erne af Søren Peter Sørensen, født 1919. Søren var søn af Gine og Ingeman Sørensen, der var vejmand, jæger og ivrig amatørarkæolog.

Familien, bestående af forældre, sønnerne Martin og Peter samt datteren Ellen, boede i et lille hus med jordtilliggende lidt oppe ad Nihøjevej neden for Sortebakken.

Dyrene, som vi som børn voksede op sammen med, og til daglig var omgivet af, havde, lige bort set fra musene, en familiær stilling. Denne samhørighed mellem mennesker og dyr var ofte rørende, men kunne nu og da også give anledning til megen bekymring, især hvis der tilstødte en ad disse familiemedlemmer noget ubehageligt.

Bestanden som sådan var ret omfangsrig og strakte sig lige fra den gamle røde due, som altid havde sit nattesæde på dørens øverste kant ud til gangen i kohuset, til koen, hesten, diverse marsvin, kaniner, slagtegrisen, som altid hed "Nis", og som rosinen i pølseenden altid mindst tre hunde af forskellig race, hver til sit formål, samt et par haleløse katte af en race, som nu kun forekommer på Rersø i Vestsjælland.

Den måske mest betydningsfulde af disse nævnte er utvivlsomt islænderhesten "Musse", der, foruden at være familiens stolthed, også var mors kæledægge, i hvis hjerte at heste altid har indtaget en særstilling. Et helt nemt barn var "Musse" nu ikke. Hun havde nemlig "nykker", som jeg senere skal vende tilbage til.

Lillesøster Ellen sidder på den netop anskaffede "Musse", mens Martin og Søren Peter ser til

Jeg husker endnu klart denne aften, da "klenodiet" holdt sit indtog i hjemmet. Det må vel have været omkring 1922-23, at far en sen aften ankom med Musse. Nogle dage i forvejen var hun ankommet til Aalborg direkte fra Island med skib beregnet til hestetransport, men gik nu i en hestehandlers fold ude på Restrup Enge. De små landbrug på hedeegnene anvendte i stor udstrækning disse små islandske heste, der foruden at være nøjsomme, også havde ry for at være udholdende.

Efter aftale med hestehandleren hentede far hesten i folden på Restrup Enge. På hjemturen her fra, det må være efter at dagens gerning var til ende, havde han Musse i den ene hånd og cyklen i den anden. Derfor blev det langt ud på aftenen inden de nåede hjem, og vi børn var for længst lagt i seng. I forvejen havde vi hørt noget om, at far var ude og hente en hest langt borte hjemme fra. Da far og "Musse" endelig langt ud på aftenen nåede hjem, blev ungerne hevet ud af sengen for at tage "fænomenet" nærmere i øjesyn. Og endelig var den længe ventede spænding udløst. Efter tur fik vi alle tre lov til at sidde på ryggen af hesten. Hvilken oplevelse. Det har utvivlsomt været den helt store dag i det lille hjem heroppe ved kanten af Sortebacken.

En jumbe magen til familien Sørensens holder her foran præstegården i Øster Hornum

Før måtte far nemlig transportere alt vejgræsset hjem i sække, lagt på tværs hen over en gammel damecykel. Nu manglede han bare en lille tohjulet vogn, som "Musse" kunne spændes for. Så var han kørende.

Foruden den omtalte vogn, så varede det ikke så længe, inden den første jumbe holdt for døren. Ganske vist ikke på gummihjul, men dog alligevel et køretøj, som gjorde udmærket fyldest til datidens almindelige "stadskørsel".

Bedstefar på Halvøen havde dengang en "gul norsker", eller nordbagge, som det også hedder. Denne gik i span med "Musse", når far og bedstefar skulle have deres jord henholdsvis forårs- og efterårsbehandlet samt når der skulle køres tørv hjem fra mosen. Når bedstefar kom og skulle låne "Musse", var det altid med en bemærkning, som vakte nogen bitterhed hos vi børn og løs omtrent således: "Ka' a' låne bukken i daw". Bedstefar skulle ikke komme her og kalde "Musse" for en buk, en gedebuk. Desuden havde han for vane, når han skulle spænde for at sætte hamlen i det midterste hul, som bevirkede, at trækket blev ens på trods af at hans "norsker" var noget større og stærkere end "Musse". Far sørgede altid for at "Musse" kom til at trække på den lette hammel, altså når bedstefar ikke så det, for ikke at støde ham, og altid med samme bemærkning: "Den gule kamel har ingen skade af at trække lidt mere". Den var altid i god foderstand.

At "Musse" var en meget lunefuld dame, har vist os alle i hjemmet måtte erkende. Dette lune parret med islænderes stædighed og klogskab, gav ofte de mærkeligste udslag i form af særhed, som om at den på forhånd var klar over dens særstilling blandt de såkaldte nyttige husdyr. Om sommeren gik den altid til græsning i Thomas Madsens indhegning nær hjemmet, mod til gengæld at man hjalp til i høsten med at binde op. Det var før selvbinderens tid. Når vi om sommeren skulle på tørvearbejde i mosen og skulle tidligt af sted om morgenen, kunne det ofte hænde, at "Musse", som gik løs i indhegningen sammen med andre heste, nægtede pure at lade sig fange på trods af alle mulige lokkemidler. En sådan jagt kunne godt vare i timevis, men på trods af alle anstrengelser og de mange kneb, som blev taget i brug, var hun

klog nok til at gennemskue hvad hensigten med disse var. Sagen var nemlig den, at ”Musse”, ligesom vi andre, ikke kunne fordrage dette ”mosesjov”, men modsatte sig herimod med alle hendes velkendte krumspring. Hvis det endelig lykkedes at få hende tvunget ind i et hjørne af indhegningen, så var det bare med at gå rask frem alle sammen på en gang. Først da indså hun, at spillet var tabt og overgav sig. Straffen for disse ”nykker” var som regel en meget rask travetur ud til mosen, og på vejen der ud med trussel om hårdt slid resten af dagen. Men inden længe var forseelsen glemt, og alt igen i fryd og gammen. De næste par dage var der aldrig noget i vejen, når hun skulle fanges.

Til trods for ”Musses” mange sære egenskaber holdt vi alle af hende. Mangen en godbid har hun tiltusket sig med hovedet halvvejs ind ad køkkenvinduet, endda med den halve krop i døren, når den stod åben. Hun var jo mors hest, og kærligheden var gensidig. Når koen fik sin daglige ration af kraftfoder, kunne det hænde, at der også faldt en håndfuld ned i hestens krybbe, selv om det lå helt uden for programmet.

Musse endte sine dage omkring 1940-41, og var da en ret anseelig gammel dame. Om den egentlige årsag til at hun måtte aflives, husker jeg ikke, men det forekommer mig, at der skete noget med et ben. Jeg har senere hørt, at netop denne dag havde været svær at komme igennem. Knap en snes år sammen med en god ven giver naturligvis et gensidigt tillidsforhold, som ikke uden videre kan afbrydes uden savn. Hun var lige som en, der hørte til familien.

Om hundenes betydning i hjemmet, dels som nyttehunde i fars jagterhverv og dels som mere familieprægede kæleheunde, er der også lidt at berette.

Gravhunden ”Lars”

”Lars” tilhørte en gravhunderace, som i dag må anses for, bortset fra nogle enkelte stykker, at være uddød. Mens jeg var dreng, var far den eneste på egnen, som havde og opdrættede den slags hunde. Kun i pelsen adskilte den sig fra den vanlige røde eller sorte race, lige bortset fra at den måske var en anelse større.

Som det fremgår af billedet er pelsen stærkt spættet med temmelig store grå pletter og brune aftegninger på benene. I opbygning og udseende ingen væsentlig forskel fra den almindelige gravhundetype. Hvor ”Lars” egentlig kom fra, ved jeg intet om. Han må være dukket op omkring 1917-18, da far og mor boede i Anders Ryes hus, som lå bag Anders Vævers lade.

”Lars” kom til at spille en stor rolle i hele fars jægerliv. Ja endda i hele hans daglige tilværelse. Utallige er de ræve, harer og andet vildt, som ”Lars” har skaffet far på tasken i en tid, hvor jagten var en del af fars erhverv, noget han skulle leve af, ikke bare en fornøjelse, der skulle tilfredsstilles.

”Lars” var både berømt og frygtet viden om. Berømt for sine gode egenskaber til at ”smide” ræven af grav, samt finde harer og agerhøns på de mest umulige steder. Lige så effektiv var han til at holde ”bisserne” fra døren og passe på børnene. Han kunne med det samme se på en mand, om der var noget fordægtigt ved ham, og hvis det var en, der var lidt laset og havde frynser på buksebenene, så var det bare med at komme af sted i en fart, ellers skulle ”Lars” nok hjælpe ham på vej.

Som det ofte er tilfældet med såvel dyr som mennesker med lidt hidsigt temperament, har de en særlig bevågenhed med hensyn til at blive drillet af lidet hensynsfulde mennesker. Også her var "Lars" ingen undtagelse fra reglen. Anders Vævers karle kunne ikke lade være med, når de kom i nærheden af hunden, at sigte på ham med et roejern eller lignende ligesom man sigter med en bøsse. Herover blev "Lars" altid fløjtende gal. Længe varede det ikke før at "Lars" hængte i benene på den formastelige, og så var spillet i gang, indtil at far blandede sig, og roen var genoprettet.

På dette luftfoto fra 1954 ses Anders Vævers gård i midten yderst til højre. Det var i det lille hus lige foran, Søren Peter blev født 1919

og sagde: "Puds dem, på dem". Som et uvejr gik "Lars" til angreb, karlene slog ud efter hunden med kæppe og stokke, men måtte til sidst retirere op i Anders Vævers halmstak, hvor fra de råbte til far om at få hunden væk. Lad dem nu bare sidde og sunde sig lidt, tænkte far. De havde jo selv været ude om det. Efter nogen tids parlamentaren sagde far til dem, at hvis de bad ham på en pæn måde, skulle han nok få "Lars" væk fra stakken. Derefter måtte de så love højt og helligt, at "Lars" kunne gå i fred i fremtiden. Sådan endte dette lille dramatiske optrin, og "Lars" fik nogle plageåndere mindre.

Drengene gik mod Guldbæk i stedet for at dreje til venstre ud mod Halvøen ad den skrå vej

En gang blev Anders Vævers karle enige om, at "Lars" skulle have en lærestreg, han kunne mærke. Karlene, med hundens værste plageånd i spidsen, Kræn Piesens Niels, gik de bevæbnede med kæppe ind til far, som boede lige bag laden og råbte til ham, at nu kunne han bare komme an med sine gale hunde, så skulle de rigtig tage sig af dem. "Lars" kom frem i døren for at se, hvad der var på færde.

Far advarede dem om følgerne, men intet hjalp. Derefter vendte han sig mod "Lars"

At en hund er i stand til at tænke på samme måde som mennesker, fremgår ganske tydeligt af en hændelse, som fandt sted, mens vi var meget små. Jeg husker ikke selv tilfældet, men har fået det fortalt af mor.

Martin og jeg gik somme tider ud til vores bedsteforældre ude på Halvøen. "Lars", som altid var vores trofaste ledsager, fulgte os i hælene, ligegyldigt hvor vi skulle hen, lige til døren. Da vi var kommet gennem byen, og skulle dreje fra ud ad

Halvøen, var vi i stedet fortsat lige ud mod Guldbæk. Nogle folk blev opmærksomme på, at der måtte være noget galt, idet at "Lars" løb rundt om os og gæde af fuld hals, indtil at der var nogen, der forstod situationen og fik og vendt om og ledt ind på den rigtige vej. "Lars" var klar over, at vi var gået forkert og forsøgte efter bedste evne ved sin gøen at gøen at få os gjort forståelig med, at vi var gået vild og forsøgte efter bedste evne at påkalde opmærksomhed, hvilket også lykkedes. Det er vanskeligt at forestille sig, hvad der foregår i en hundehjerne, da den ikke selv med ord kan fortælle, hvad den føler og tænker. At der hos hunden har fundet en form for tænkning sted, må anses for ganske givet.

Far Ingeman Sørensen med en af sine katte

"Lars" havde også sine uheldige egenskaber. Disse må nødvendigvis med, når hans livsløb skildres i disse linjer. Hans største svaghed var, at han ikke kunne tåle at se en kat inden for sin rækkevidde. Disse var næst efter ræve og "brokke" (grævlinger) hele hans tilværelses værste fjender. Utallige misser har han på sin samvittighed. Hvis en sådan uskyldig lille mis tilfældigvis kom til at krydse "Lars" vej, og der ikke fandtes et træ i nærheden, den kunne redde sig op i, var chancerne for at overleve ret minimale. En sådan tragedie udspillede sig en gang da far og "Lars" var en tur på Katbakken. Pludselig fik "Lars" meget travlt. En mis var uheldigvis kommet inden for lugtesansen, og inden far kunne nå at gribe ind, var missen ekspederet. Katten, som havde en fin silkesløjfe om halsen, viste sig senere at tilhøre maler Hougaard.

Den dag, da "Lars" gik ind til de evige jagtmarker, står for mig som en uudslettelig erindring, idet det var den eneste gang, at jeg har set far græde. Det var første juledag, vel omkring 1924-25. Mor kom ind i stuen og sagde til far, at han blev nødt til at komme ud og se på "Lars", som altid lå på grutningssækken ude i staldenden af huset ved koen og "Musse". Da far kom derud, lå "Lars" i krampetrækninger og rystede og reagerede slet ikke, da far snakkede til ham. Mor bad ham om at gøre en ende på hundens lidelser. Måske det allerværste, hun kunne bede ham om. Far havde for vane at lade sine hunde leve indtil de døde af sig selv. Det lykkedes mor at få overtalt ham til at aflive hunden og dermed forkorte dens lidelser. Efter at far havde båret "Lars" udenfor og lagt ham forsigtigt på noget halm, gik han ind og hentede sin bøsse og skød ham fra siden, skåned ham for at stirre ind i bøsseløbet. Et knald, en trofast ven og en god jagtkammerat gik bort en grå juledag.

Da det var overstået, gik far med stivnet ansigt ind i stuen og hængte bøssen på plads ved kakkellovnen. Gik herefter ind i sovekammeret og lukkede døren, og vi kunne høre ham græde for sig selv. Det var en juledag, en hændelse, der gjort stærkt indtryk, som aldrig glemmes. Det var jo ikke bare end hund. Det var "Lars".

En anden gravhund, som hed "Boy", skal jeg lige standse lidt op ved. Om ham kan jeg med god grund anføre, at også han fortjener at komme med i fortællingen. Så vidt jeg huser, så dukkede han op nogle få år efter, at hans forgænger "Lars" var gået over til de evige jagtmarker. Ved sin ankomst her til var "Boy" en moden dreng, for længst passeret konfirmationsalderen. Stor og klodset var han af en rød gravhund at være, og det ville vist være noget af en overdrivelse at kalde ham raceren. Men hvad betød det. Far var så langt fra nogen racefanatiker, og betragtede alle skabninger med lige ret og respekt til at leve livet i denne verden.

En lille historie om ”Boys” lidt blandede udseende skal lige tages med i forbifarten. En gang var far og ham på jagt og traf på, eller var sammen med, lærer Nielsen fra Guldbæk samt dennes søn Jens Mark og måske flere. Under dette ”jægerkomsammen” skulle, som far senere berettede, den store ”knejt” til Jens Mark lige gøre sig lidt bemærket, nærmest for at more sig selv og de andre, ved at benævne ”Boy” som en krydsning mellem en flodhest og en elefant. Det var lidt mere end far kunne tage, for da han var kommet hjem og fortalte om sit møde med de ovennævnte jægere, udbrød han: Den ”snottede hvalp til Jens Mark”, der så skamueligt havde talt nedsættende og forsøgt at gøre grin med hans gode hund. Det skulle han få betalt en gang når lejlighed bød sig. Senere blev Jens Mark skoleinspektør i Støvring.

”Boy” stammede fra Godthåb og ejedes af en mand, som kaldtes Mølleren. Mere ved jeg ikke om ham, men også uden betydning. Samme møller boede i nærheden af en slagter, og på dennes slagtedag var det almindelig sædvane, at ”Boy” indfandt sig for også at få en lille bid af slagtemaden. Dette havde han været vant til fra han var en stor hvalp, at han indfandt sig netop på denne dag. Uvist af hvilken grund måtte mølleren afhænde ”Boy”. Far købte ham og på denne måde holdt han sit indtog i hjemmet. Det var en god gravhund, en god ”udsmider”, som det vist hedder i jægersproget, og var adskillige gange årsag til, at far kunne øge sit jagtudbytte på ræve, endda i ret betydeligt omfang. I begyndelsen af sin jagttid sammen med ”Boy” hændte det, at hunden midt under jagten pludselig forsvandt uden mindste anledning, og ikke viste sig før næste dags formiddag. Det var ligegyldigt hvor jagten fandt sted. Efterhånden fandt far ud at, at det var fortrinsvis en bestemt ugedag, at disse mærkelige forsvindingsnumre forekom, og grundede en del over hvordan det mon kunne være.

En gang, da far tilfældigvis traf på mølleren, forelagde han denne disse mærkværdigheder om hundens adfærd. Mølleren forklarede grinende sagens rette sammenhæng, om slagterens ugentlige slagtedag, om hundens gamle vane med at indfinde sig netop på denne dag. Her forekommer det mærkelige, at en hunds instinkt er i stand til at fortælle den, at det nu er dagen, den skal af sted efter føde. Også et klart bevis på, at en hund besidder visse egenskaber, som vi mennesker knap forstår rækkevidden af.

Halkær, hvor ”Skæg” blev hentet som lille hvalp

En anden af hjemmets mangeartede hunde gennem årene, som også på sin vis har gjort sig fortjent til lidt omtale i denne beretning er ”Skæg”, som dens navn var, og bar dette navn endda i dobbelt forstand på grund af dens udseende og væremåde med det pudsige overskæg strittende ud omkring dens snude. Som lille hvalp hentede far og jeg den i Halkær ved Sebbersund hos en mand, som hed Anders Dall.

Det var i forsommeren 1934. Hvorfor jeg netop lige netop kan huske dette, så er forklaringen den, at det var lige efter min påbegyndte læretid i Nibe. I adskillige år kom denne hund, sammen med en rød gravhund, til at spille en ikke uvæsentlig rolle i fars såkaldte gravjagt, samtidig med at han holdt umådeligt meget af denne hund. Derfor de mange linjer om den. Det vil føre for vidt at medtage denne hunds mange egenskaber samt dens bedrifter og velegnethed som gravhund, men med nogle af dem i udpluk.

”Skæg” var meget stærkt knyttet til familien. Hun var nemlig en pige, men altid benævnt med ”han” som værende af hankøn. Vel nærmest fordi dens nykker og adfærd i det hele taget mest tilhørte naturens hankønsvæsner. Hun adskilte sig væsentlig fra den almindelige gravhunderace på mange punkter. Når ”Skæg” og far var på gravjagt i Kællingbjerg, kunne hun i timevis rumstere med en ”brok”, en grævling, nede i en rævegrav og var til fars store ærgrelse aldrig til at få med hjem igen, når jagtdagen var til ende. Mangen en aften måtte han endda inden han gik i sent om aftenen ud for at lede efter Skæg, som ikke kunne finde hjem, når det var mørkt. I stedet gik hun op på toppen af Kællingbjerg eller en anden bakketop, stak snuden lige i vejret og hylede som en ulv, lige ind til far kom og hentede hende.

På grund af disse unoder hændet det, at far ikke ville have hende med på jagt på disse steder, hvor hun ikke ville med hjem igen. Og ”Skæg” måtte tilbringe dagen på sin vante plads ved kakkelovnen. Når far efter en sådan ”Skæg-løs” dag kom hjem og hængte bøssen på plads, var ”Skæg” der omgående og skulle stikke snuden i begge haglløbene for at lugte, om han også havde skudt med bøssen. Derefter ud og snuse til hans rygsæk, om der nu også var noget i den. Rttede derefter sine anklagende øjne mod ham, hvis hensigt næppe kunne drages i tvivl. Som familiehund var ”Skæg” uovertruffen. Ingen anden skabning i hjemmet, måske lige bortset fra staldens dyr, var til så megen alsidig nytte som hende. Var kattene for nærgående eller gik på bordet i ubevogtede øjeblikke for at tiltuske sig noget, var hun stuens ordenshåndhæver, og katten blev omgående sat på plads. Eller hvis hønsene var begyndt at skrabe mellem blomsterne i haven, var bare et par ord til hunden tilstrækkelig, og hønsene blev omgående fejjet ud. Var soen i gang med at fare, var hun også her en ivrig medhjælper hos den vagthavende ”jordemoder”.

Også som byens rottehund, gjorde hun fyldst. Når disse skabninger nogle steder blev for nærgående, sendtes der bud efter far og ”Skæg” for at få bestanden reduceret eller udslettet. Disse alsidige egenskaber var stærkt medvirkende til dens familiære og suveræne stilling i hjemmet. Foruden dens faste plads ved kakkelovnen, havde den også sin faste soveplads ved sin ”fars” fødder i sengen om natten.

Endnu en gang imellem forekommer det, selvom det er cirka halvtreds år siden, at jeg ligesom kan fornemme hyggestemningen i den lille stue en kold vinteraften med tudende blæst i skorstenen. Ved kakkelovnen stod vidjekurven fyldt med tørv, og en anelse tørverøg sendte sin karakteristiske duft rundt i stuen. Med ryggen mod tørvekurven lå en mis samt en eller to hunde, som ellers til daglig havde svært ved at omgås hinanden, nu fredeligt snorkende med hovederne hvilende på hinandens kroppe.

Lige over stuebordet hængte petroleumslampen, som kunne hejses op og ned og oplyste bordet og lidt af stuen i et cirkelrundt område. I dette oplyste område foregik al pusleri med strikkeri, ludospil, lektielæsning med mere. Ved spisetiden med far for bordenden og altid med en mis i skød eller favn og nu familie og ”kræ” samlede i en ubeskrivelig hyggestemning. En afslapningsform, som jeg godt kunne unde nutidens stressede og forjagede mennesker, for her kom vi virkelig hinanden ved. Ude fra staldenden gennem skillevæggen kom der svage lyde fra denne endes beboere i form af raslende bindsler og stønnen fra en drøvtyggende ko. Eller ”Musses” biden i krybben, blandet med vinterblæstens tuden i skorsten og sprækker. En vidunderlig fred og hvile havde nu sænket sig over stald og stue med disses indvånere såvel fæ som kræ.